

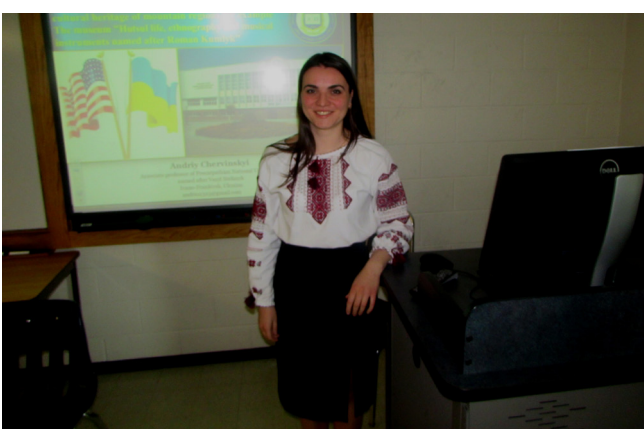

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА СПІВПРАЦЯ З АМЕРИКАНСЬКИМИ КОЛЕГАМИ ПРЕЗЕНТАЦІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ У СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ «MANY MOUNTAINS, MANY MUSICS»

Thirty-Eighth Annual Appalachian Studies Conference
 (March 27-29, 2015 East Tennessee State University Johnson City, Tennessee)

Учасники українсько-американської секції конференції

Виступи представників Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника –
 Андрія Червінського, Маріанни Марусинець

Знайомство учасників конференції з України з Державним університетом Східного Теннесі

«MANY MOUNTAINS, MANY MUSICS». Секція «Музика Карпатських гір»

Зустріч з виконавчим директором Центру дослідження Аппалач імені Лояла Джонса, професором Крістофером Міллером

Вручення альбому про Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника модератору української секції конференції, декану інституту мистецтва та науки, професору Рону Роучу

Вручення іменних сертифікатів про наукове стажування в Державному університеті Східного Теннессі випускникам аспірантури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника – Маріанні Марусинець та Андрію Червінському

У рамках міжнародного проекту «Гірська школа: стан, проблеми, перспективи розвитку» та довготривалої міжнародної співпраці між ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і університетами США, які входять до Центру дослідження Аппалач, випускники аспірантури університету Маріанна Марусинець, кандидат філологічних наук (науковий керівник – академік НАПН України В. І. Кононенко), Андрій

Червінський, кандидат історичних наук (науковий керівник – професор Б.П. Савчук) і доцент кафедри теорії та методики початкової освіти Лариса Сливка 27-29 березня 2015 року в місті Джонсон-Сіті (штат Теннессі, США) взяли активну участь у роботі тридцять восьмої Міжнародної конференції «Багато гір, багато музики».

Міжнародна наукова конференція проходила на базі Державного університету Східного Теннессі, на яку прибуло понад 700 учасників не лише зі Сполучених Штатів Америки, а й з далекого й близького зарубіжжя.

Державний університет Східного Теннессі (ETSU) розташований в м. Джонсон-Сіті, штат Теннессі. Навчальний заклад шостий за освітнім рівнем і четвертий за величиною та масштабністю в країні, він внесений до списку «The Princeton Review» як один із найкращих за якістю університетів Америки, що має безліч програм, які користуються попитом у державі. Університет має національне визнання і чимало акредитованих програм, у тому числі: музика емігрантів з Британських островів, афроамериканців, джаз і блюз, кантрі-музика, ретро-музика, Аппалачі-Центр (дослідження щодо вивчення специфіки гірських регіонів). В університеті навчається понад 15000 студентів.

Доповіді та презентації українських науковців – кандидата історичних наук Андрія Червінського на тему «Роль приватних музеїв у збереженні культурної спадщини гірських районів Карпат на прикладі музею гуцульського життя, етнографії та музичних інструментів Романа Кумлика», кандидата філологічних наук Маріанни Марусинець на тему «Збереження мови і культури етнічних меншин Закарпаття», кандидата педагогічних наук, доцента Лариси Сливки на тему «Стимуляція і оздоровлення дітей засобами народної музики» були представлені на секції «Музика Карпатських гір».

За сприяння і підтримки професора Рона Роуча учасники української делегації провели цікаві зустрічі з викладачами та студентами університету, взяли участь у фольклорній шоу-програмі, оглянули пам'ятні місця університету, відвідали публічні лекції науковців США. Плідним результатом проведених зустрічей стали нові перспективні напрями міжнародної наукової діяльності щодо обміну досвідом та розширення міжнародної співпраці ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і Центру дослідження Аппалач в особі директора – Роберти Херрін.

У рамках проведення міжнародних зустрічей між науковцями з України і США були прочитані відкриті публічні лекції в Інституті мистецтва і науки Державного університету Східного Теннессі. Андрій Червінський, кандидат історичних наук, провів лекцію на тему «Музейна спадщина Прикарпаття». Маріанна Марусинець, молодший науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, провела лекцію на тему «Етнокультурні традиції Закарпаття як основа збагачення словникового запасу особистості». Студенти із зацікавленням слухали доповідачів, активно включалися до проведеної дискусії, під час якої акцентувалося увага на проблемах і здобутках жителів гірських регіонів.

Офіційний візит також включав зустріч з науковцями, а саме: професором Дональдом Девісом з Вашингтону, виконавчим директором Центру дослідження Аппалач Крістофером Міллером, деканом Інституту мистецтва і науки Державного університету Східного Теннессі професором Рональдом Роучем, професором Чадом Бері.

Делегація науковців з України презентувала результати спільних напрацювань українсько-американських учених щодо порівняльних досліджень гірських регіонів Аппалач і Українських Карпат.

Практика показує, що на сучасному етапі забезпечити розвиток територіальної громади та школи в гірській місцевості лише за рахунок класичних форм її організації без належного фінансування та централізованого управління нею неможливо. На часі вироблення цілісної освітньої політики окремих гірських регіонів і запровадження громадсько-державної форми управління ними. Впродовж тривалого часу роль гірських регіонів у соціальному, освітньо-культурному розвитку у багатьох країнах не визнавалась або принижувалась. Карпати, які знаходяться в самому центрі Європи, добре ілюструють окреслені проблеми.

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в країні за останні десятиріччя, суттєво загострили освітні проблеми жителів гірської місцевості, зумовили значні зрушення у дослідженні цих територій.

Доповідачі звертали увагу на необхідність дослідження регіональних особливостей розвитку освіти, створення в регіонах ресурсних центрів, оптимального освітнього простору в сільській та гірській місцевості

Виконання окреслених завдань дозволить накопичити достатній фактичний матеріал для проведення порівняльного аналізу наукових концепцій, підходів, розробок та практичного досвіду з проблем роботи гірських територій України з іншими країнами Європи і США. Використання світового досвіду щодо врахування впливу на людей природно-кліматичних умов гір, способу господарювання і життєдіяльності сприятиме покращенню системи їх розвитку. Адже значна частина гірських регіонів Українських Карпат є депресивними в розумінні зайнятості населення, монофункціональності господарювання, характеризуються складними демографічними процесами. Якість гірського населення різко знижується. Гори неминуче впливають на життєдіяльність, психіку, світогляд горян.

Особливий інтерес в учасників конференції викликали питання, що висвітлювали сучасну політичну та соціокультурну ситуацію в Україні. Із зацікавленістю американські колеги переглянули відеосюжет про Революцію гідності в Україні та фрагмент українського проекту «Музика воїнів».

Андрій Червінський виступив із доповіддю на тему «Роль приватних музеїв у збереженні культурної спадщини гірських районів Карпат на прикладі музею гуцульського життя, етнографії та музичних інструментів Романа Кумлика». У своєму виступі дослідник розкрив роль приватних музеїв у збереженні та відтворенні культурної спадщини мешканців гірських районів Українських Карпат. На прикладі приватного музею гуцульського життя, етнографії та

музичних інструментів Романа Кумлика автор показав специфіку організації музеїв такого типу, охарактеризував особливості діяльності, висвітлив перспективи розвитку музейної справи на Україні в контексті вже здобутого досвіду. Самобутню етнокультурну спадщину Карпатського регіону України репрезентують крайові музеї як державного, так і приватного підпорядкування. За останні роки в цьому регіоні відкрилися тисячі приватних музеїв. Через призму модернізації державної пам'яткоохоронної політики в Україні показано особливості розвитку музейної справи на Прикарпатті та зростання її ролі у збереженні національної культурної спадщини.

Розвиток музейної справи нерозривно пов'язаний з рівнем розвитку та економікою регіону. Адже саме від наповнюваності місцевих бюджетів залежить рівень фінансування музеїв державою. Зважаючи на складну економічну ситуацію, спричинену як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, браком фінансування та кадрового потенціалу, доцільним можна вважати створення приватних музеїв. Завдяки їм можна вирішити ряд нагальних проблем, які виникають в українському музеезнавстві.

Автор провів компаративістське дослідження щодо роботи різних типів музеїв на території України, зокрема в Карпатському регіоні, та музеїв, які знаходяться в районі гір Аппалачі, США.

За останні роки в Україні створено тисячі приватних музеїв. Особливо багато приватних музеїв у Карпатах, в місцях туристичного паломництва. Музеї відкриваються в приватних оселях, на базі власних колекцій господарів. Яскравим прикладом такого приватного музею є «Музей гуцульського життя, етнографії та музичних інструментів Романа Кумлика». У «Музей Кумлика» залюбки приходять туристи, аби глибше пізнати історію української культури, доторкнутися до старовини та приміряти давній одяг, послухати звучання унікальних інструментів (яких у приватній колекції є понад 500 екземплярів). А основне – здійснити інтерактивне спілкування з минулим неповторного Карпатського краю. Цей приватний музей знаходиться в селищі Верховина. Музей організував на початку 2000-х років етнограф і музикант Роман Кумлик (1948–2014). Музей не отримує державного фінансування.

Засновнику музею вдалося створити в ньому острівцець культури, який надихає місцевих мешканців до заняття музикою в гірській місцевості, вивчення історії народних інструментів. Це стимулює їх потяг до знань і сприяє соціокультурному та економічному розвитку регіону. Засновник музею – Роман Кумлик – зумів висвітлити у музеї музичних інструментів історію відомих народних музикантів та простих людей – мешканців Карпат. Музей Романа Кумлика міститься у його власному двоповерховому будинку. Експозиція займає дві великі кімнати. Матеріали збиралися протягом 30 років. Експозиція музею містить понад 2 тисячі експонатів. У першу чергу це музичні інструменти, предмети побуту, давній гуцульський одяг, знаряддя праці, грошові знаки різних часів та багато інших унікальних артефактів про життя мешканців Карпат.

Музей, який знаходиться за сотні кілометрів від центрів цивілізації, може сприяти економічному розвитку місцевих громад, відродженню етнічних традицій, розвитку музичної культури, створенню нових професійних можливостей для місцевого населення. Для покращення діяльності сучасного приватного музею, окрім виставкових залів, необхідно створити бібліотеку, відкрити конференцзал, майстерні та кімнати для подорожуючих майстрів і музикантів. Доповідач акцентував увагу на цікавому досвіді роботи щодо збору, накопичення, реставрації та збереження музейних експонатів у Центрі дослідження Аппалач в контексті досліджуваної проблеми.

Доповідь Андрія Червінського була логічним продовженням дисертаційного дослідження науковця «Пам'яткоохоронний рух на Прикарпатті». Дослідник здійснив порівняльну характеристику організації музейної справи в Україні та в США, акцентував на позитивних напрацюваннях музеїв в Україні та США. На жаль, Україна не має ще достатнього досвіду організації та підтримки на державному рівні різноманітних типів приватних музеїв. Натомість в економічно розвинених країнах перелік видів комерційної діяльності музеїв надзвичайно широкий. Музейні мережі цих країн тісно інтегровані в індустрію дозвілля й туropolейтингу, чимало з них утримують власні дочірні комерційні компанії (екскурсійні бюро, готелі і ресторани, ексклюзивні реставраційні майстерні, магазини коштовностей чи антикваріату, сувенірні крамниці, поліграфічні фірми, власні видавництва тощо). Щорічні прибутки визначних британських та американських музеїв сягають десятків мільйонів доларів, з них лише близько третини становить пряма плата за відвідування.

На конференції Маріанна Марусинець виступила з доповіддю на тему «Збереження мови і культури етнічних меншин Закарпаття», на секції «Нові підходи до збереження культури і освіти в Українських Карпатах». Дослідниця зазначила, що світовий цивілізаційний розвиток несе із собою необхідність вирішення проблем, пов'язаних із збереженням багатоманітності та культурної самобутності в умовах експансії масової глобалізації. Світовий розвиток є тим зовнішнім чинником, який має значний вплив на характер та напрям історично-культурних процесів всередині суспільного устрою, що криє в собі значні деструктивні тенденції уніфікації культурного простору, ставлячи перед національною державою проблему збереження культурної самобутності на міжнародній арені та підтримки культурної багатоманітності у середині суспільства. До культурних надбань залічуємо не тільки пам'ятки історії, а й мову, про що йшлося у доповіді.

Всебічний розвиток людини неможливий без відродження духовної культури та вітчизняних етнічних виховних традицій, надбань народної педагогіки. Зростання національної свідомості народу, прагнення досконало пізнати історичні джерела духовно-культурної спадщини, почерпнути багатства національної ментальності стають за цих умов внутрішньою потребою особистості.

Навоколишнім середовищем прийнято називати ту частину земної природи, з якою людське суспільство безпосередньо взаємодіє у своєму житті і виробничій діяльності. Водночас людина народжується і живе як ество соціальне, у конкретному національному середовищі, належить до певної спільноти, що вирізняється серед інших спільнот особливим енергетичним полем, своєю мовою, культурою, зв'язками з минулим, звичаями та обрядами і яка зветься нацією. Саме звідси, з походження людини, починається для неї поняття свого етносу, народу, нації.

Актуальність окресленої проблеми зумовлена кількома причинами. Передусім це важливість проблеми збереження мови і культури етнічних меншин Закарпаття для шкіл гірського регіону в системі неперервної освіти, їх роль у вирішенні багатьох питань духовного життя нації, освоєнні нових форм господарювання на селі, відродженні духовного єднання поколінь, культурної самобутності села.

Гори як складне і особливе середовище життєдіяльності людини дають можливість розкритись людині в її буттєвому сенсі, жити в гармонії з собою і оточуючим її природним середовищем. Однією з найважливіших цінностей духовного життя народу є його мова та говірки. Етнічна мова – це «явище неповторне, яке несе в собі духовно-інтелектуальні та культурні надбання етносу за багато тисячоліть його існування». Тому зникнення будь-якої етнічної мови – величезна втрата для людства. Зараз у світі під впливом монокультурної тенденції в багатьох регіонах спостерігається процес зникнення мов багатьох народностей. Ця проблема розглядалася ООН, яка оголосила 2002 рік – роком збереження мов усіх народів і народностей. Унікальне природне середовище, особливість кліматичних умов сприяли народженню і становленню видатних культурних та політичних діячів, відомих далеко за межами регіону.

М. Марусинець зробила висновок, що як мешканці Карпат, так і жителі Аппалачів виступають носіями особливих мовних діалектів, способу життя, традицій та ремесел, у тому числі й культури гірського природокористування.

Доцент університету Лариса Сливка у доповіді на тему «Музика гір як засіб стимуляції та оздоровлення дітей» охарактеризувала цілющі особливості музичного мистецтва як ефективного методу профілактики нервово-психологічних перевантажень дітей і молоді; презентувала проблему впливу народної музики як інструмента «вібраційного цілительства» на духовний і фізіологічний стан людини; висвітлила можливість використання звучання деяких народних, традиційних для Українських Карпат музичних інструментів з метою оздоровлення учнів на уроках і в позаурочний час.

У виступі було наголошено, що важливим завданням учителя сьогодні є допомогти дитині отримати від музики естетичну і емоційну насолоду, а також – відчутти оздоровчий ефект. Відтак великі надії покладаються на використання в цьому процесі традиційної музики мешканців гірських районів в усіх куточках світу, оскільки незаперечним фактом є те, що в кожному гірському регіоні є невичерпні ресурси традиційної музики, яку можна використовувати як потужний засіб позитивного впливу на інтелектуальний, психологічний і фізіологічний стан дітей.

Доречними і такими, що викликали зацікавлення учасників конференції, були продемонстровані доповідачем відеозвукозаписи звучання народних інструментів: карпатських сопілок у виконанні Національного оркестру народних інструментів України; гуцульської дрімби на фестивалі «Bereg Fest»; цимбал у виконанні Володимира Генсецького із села Забара і Петра Сказківа з Ворохти; Пасхальних дзвонів дерев'яної дзвіниці на Закарпатті, Свято-Успенської Унівської Лаври і собору Різдва Пресвятої Богородиці.

Учасники конференції з України провели цікаві зустрічі з науковцями Державного університету Східного Теннессі. Також незабутніми були зустрічі з представниками української діаспори в США, всюди відчувалася їх зацікавленість та хвилювання у зв'язку з подіями в Україні, бажання ширшої допомоги.

